

Çocuklarda Akran Zorbalığı

Özden Şükran Üneri¹

¹Çocuk ve Ergen Psikiyatristi, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Psikiyatrisi Kliniği, İstanbul - Türkiye

Yazışma adresi / Address reprint requests to: Çocuk ve Ergen Psikiyatristi Özden Şükran Üneri, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Psikiyatrisi Kliniği, 34747 Zuhuratbaba, Bakırköy, İstanbul - Türkiye

Telefon / Phone: +90-212-543-6565/1412

Elektronik posta adresi / E-mail address: ozdenuneri@yahoo.com

Geliş tarihi / Date of receipt: 22 Mart 2011 / March 22, 2011

Kabul tarihi / Date of acceptance: 24 Mayıs 2011 / May 24, 2011

Sayın Yayın Yönetmeni;

İngilizce yazında “bullying” olarak geçen ve Türkçe’ye “akran zorbalığı” olarak çevrilen kavram, aralarında güç eşitsizliği olan bireylerden, güçlünün güçsüze, bilerek, isteyerek, sistemli bir şekilde uyguladığı, olumsuz ve yineleyici, fiziksel ve/veya sözel eylem olarak tanımlanmaktadır (1). Okul çağı çocuklarında akran zorbalığı sıklığı ile ilgili verilerde, %5 ile %54 arasında değişen oranlar bildirilmektedir (2). Yakın tarihli bir çalışmada, kırk farklı ülkede yaşayan, 11, 13 ve 15 yaş grubu yaklaşık 200.000 ergen incelenmiş, bu ergenlerin %10.7’sinin akran zorbalığına uğradığı, %12.6’sının akranlarına zorbalık uyguladıkları, %3.6’sının ise hem zorbalık uyguladıkları hem de zorbalığa uğradıkları belirlenmiştir (3). Ülkemizde, lise öğrencilerinde yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %33’ünün sözel, %35.5’inin fiziksel, %28.3’ünün duygusal ve %15.8’inin ise cinsel içerikli zorbalığa uğradıkları saptanmıştır (4). Zorbalığın öğrenciler için ciddi bir travma olduğu, etkilerinin okul dönemi ile sınırlı kalmayıp, yaşam boyu sürdüğü ve toplum sağlığını da olumsuz etkilediği kabul edilmektedir (5). Zorbalık eylemleri süreğen hale geldiğinde, güç dengesizliklerinin kalıcı hale geldiği ve hedef olan çocuklarda fiziksel ve zihinsel gelişim sürecinin bozulduğu belirtilmektedir (6). Akran zorbalığına maruz kalan çocuklarda, psikosomatik belirtiler, depresyon gibi içe atım sorunları artmaktadır (7). Ülkemizde yapılan bir çalışmada da, akran zorbalığı sıklığı ile depresyon belirtilerinin ilişkili

olduğu belirtilmiştir (8). Ayrıca, akran zorbalığının yol açtığı psikiyatrik sorunlar süreğenlik de göstermektedir (7). Çeşitli çalışmalarda, zorbalığın kurbanlarla birlikte, okuldaki tüm öğrencileri etkilediği belirtilmektedir (5). Akran zorbalığı sıklığının en az olarak saptandığı Kuzey Avrupa ülkelerinde yapılan çalışmalarda, sorunun öğrenci sistemleri yaklaşımı ile ele alınması gerektiği bildirilmektedir. Bu çalışmaları ve yaklaşımı özetleyecek olursak; akran zorbalığı birçok faktörün birleşmesi ile oluşan karmaşık bir durumdur. Çözümü, ancak okul yöneticileri, okul rehberlik servisi, öğretmenler, okul hemşiresi ve gerektiğinde hekimden oluşan çok disiplinli bir ekibin koordineli bir şekilde çalışması ile mümkündür. Zorbalık herhangi bir biçimde ortaya çıktığında uygun tepki vermemek, tekrarlama riskini desteklemek demektir. Öğrencilerin okul ortamı içinde kendilerini güvende hissedebilmeleri için, sorumlu yetişkinler tarafından dinleneceklerini ve zorbalığa karşı tolerans gösterilmeyeceğini bilmeleri gerekir. Öğrencilere problem çözme, sosyal desteklerini arttırma gibi stresle baş etme yöntemleri öğretilmelidir. Ancak o zaman, öğrencilerin, akran etkisi olarak adlandırılan zorbalıkla karşılaştıklarında ya da buna tanık olduklarında müdahalede bulunmaları sağlanabilir. Zorbalığı önlemede tüm okul çalışanlarına, ailelere, topluma ve medyaya aktif bir görev ve sorumluluk düşmektedir (3,9,10).

Sonuç olarak, akran zorbalığı tüm dünyada yaygın bir sorundur. Ülkemiz, genç nüfus yoğunluğu nedeniyle, akran zorbalığı açısından risk grubundadır. Buna

karşın ülkemizde akran zorbalığı ile ilgili çalışmaların beklenen sıklıkta olmadığı gözlenmiştir. Ülkemize özel akran zorbalığını önleme modelinin geliştirilebilmesi ve çocuk ile çalışan profesyonellerin bu alanda farkındalıklarının artması açısından, tüm Türkiye'yi temsil

edebilecek nitelikte, geniş örneklemlili, akran zorbalığı türlerini, uygulama yer, zaman ve aralıklarını, zorbalık yapan ve yapılanların özelliklerini, alınan önlemler ve bu önlemlerin sonuçlarını içeren araştırmaların yapılmasının yararlı olacağı düşünülmüştür.

KAYNAKLAR

1. Olweus D. *Bullying at Schools: What We Know and What We Can Do?* Cambridge, MA: Blackwell Publishers, 1993; 19.
2. Nansel TR, Craig W, Overpeck MD, Saluja G, Ruan J, The Health Behavior in School-Aged Children Bullying Analyses Working Group. Cross-national consistency in the relationship between bullying behaviors and psychosocial adjustment. *Arch Pediatr Adolesc Med.* 2004; 158:730-736.
3. Craig W, Harel-Fisch Y, Fogel-Grinvald H, Dostaler S, Hetland J, Simons-Morton B, Molcho M, de Mato MG, Overpeck M, Due P, Pickett W, HBSC Violence & Injuries Prevention Focus Group, HBSC Bullying Writing Group. A cross-national profile of bullying and victimization among adolescents in 40 countries. *Int J Public Health* 2009; 54: 216-224.
4. Pişkin M. School bullying: definition, types, related factors, and strategies to prevent bullying problems. *Educational Sciences: Theory & Practice* 2002; 2:531-562.
5. Kepenekci YK, Çınkır S. Bullying among Turkish high school students. *Child Abuse Negl* 2006; 30:193-204.
6. Craig WM, Pepler DJ. Identifying and targeting risk for involvement in bullying and victimization. *Can J Psychiatry* 2003; 48:577-582.
7. Kumpulainen K, Räsänen E. Children involved in bullying at elementary school age: their psychiatric symptoms and deviance in adolescence. An epidemiological sample. *Child Abuse Negl* 2000; 24:1567-1577.
8. Sabuncuoğlu O, Ekinci Ö, Bahadır T, Akyuva Y, Altınöz E, Berkem M. Ergen öğrenciler arasında akran örselenmesi ve depresyon belirtileriyle ilişkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi* 2006; 9:27-35.
9. Ttofi MM, Farrington DP, Lösel F, Loeber R. The predictive efficiency of school bullying versus later offending: a systematic/meta-analytic review of longitudinal studies. *Crim Behav Ment Health* 2011; 21:80-89.
10. Muscari EM. What Can I Do to Help a Child Who is Being Bullied. <http://schoolnursing.org/bullypages/overview.html>. Erişim tarihi Mart 20, 2011.